

شرعیة درآینه معرفت

فهرست اجمالی

سخن ناشر ۱۱

مطالع

تاریخچه تدوین کتاب ۱۵

تحلیل جامعه شناسی طفره و سکوت ۱۷

پاسخ به تعریضات نقدگونه ۲۷

آسیب های اجتماعی معرفت در جامعه ایران ۵۱

پیشگفتار

فصل یکم: ثبات و تحوّل فهم شریعت ۶۷

فصل دوم: معنای نسبیت ۷۵

فصل سوم: مبادی تصویری و تصدیقی مسأله قداست ۸۳

فصل چهارم: احیاء معرفت دینی ۹۰

بخش اول: حقیقت دین

حقیقت دین ۱۱۱

دین حقیقی ۱۱۱

۱۱۳	دین در قرآن
۱۱۵	اسلام دین ثابت
۱۱۷	اسلام دین واحد
۱۱۸	اختلاف شرایع و نسخ مذاهب
۱۲۲	قرآن و کتابهای آسمانی
۱۲۵	ظرف ظهور دین
۱۲۶	ضرورت وجود دین
۱۳۰	قلمرو اجتماعی دین
۱۳۶	وحی و شریعت ناطق
۱۴۵	ثبات و بازسازی دین
۱۴۹	دین فهمی و دین داری
۱۵۲	علم به غیب و ایمان به آن
۱۵۵	مساخت علم و ایمان
۱۵۹	توسعه دانش و دوام دین
۱۶۵	علم و دین
۱۸۵	عمل و عقیده
۱۸۷	عقیده و علم
۱۹۸	علم و عالم
۲۰۷	همراهی وحی و عقل
۲۱۴	خاتمیت و کمال دین و تفاسیر مختلف از آن
۲۱۷	الف: قرآن، عترت و استمرار اجتهاد
۲۲۷	ب: کفایت کتاب و استعانت از قیاس
۲۲۹	ج: اکتفاء به عترت و امتناع از اجتهاد
۲۳۱	د: انحصار دین به احکام ارزشی و تبعیت قوانین از دانشهای بشری
۲۳۲	اشکال اول

۲۳۴	اشکال دوم
۲۳۴	اشکال سوم
۲۳۵	اشکال چهارم
۲۳۶	اشکال پنجم
۲۳۹	اشکال ششم
۲۴۰	اشکال هفتم
۲۴۳	عقاید، اخلاق، احکام در آیات قرآن

بخش دوم: ثبات و تغییر معرفت دینی

۲۵۰	معرفت شناسی و فلسفه
۲۵۱	موارد استعمال علم و معرفت
۲۵۱	معرفت و معرفت شناسی
۲۵۲	موارد استعمال معرفت و مغالطه های لفظی
۲۵۳	مراتب معرفت
۲۵۳	هستی شناسی معرفت
۲۵۴	مسائل و مبادی علوم
۲۵۵	معرفت شناسی و مبادی آن
۲۵۸	معرفت عرفانی و کلام اشعری
۲۶۱	بازنگری و تماشا
۲۶۳	داوریهای درجه نخست و داوریهای معرفت شناسی
۲۶۸	مبادی فلسفی و معرفت شناسی
۲۷۰	سفسطه و شکاکیت پیچیده
۲۷۱	نسبیت شناخت
۲۷۱	بیان اول
۲۷۲	بیان دوم

۲۷۳	بیان سوم
۲۷۳	بیان چهارم
۲۷۴	نقد نسبیت
۲۷۵	اشکال اول
۲۷۶	اشکال دوم
۲۷۷	اشکال سوم
۲۷۸	اشکال چهارم
۲۷۹	اشکال پنجم
۲۷۹	اشکال ششم
۲۸۱	اشکال هفتم
۲۸۴	اشکال هشتم
۲۸۵	اشکال نهم
۲۸۶	اشکال دهم
۲۸۸	اشکال یازدهم
۲۹۲	اشکال دوازدهم
۲۹۹	اشکال سیزدهم
۳۰۸	شکال چهاردهم
۳۲۲	معرفت شناسی و مسئله نسبیت
۳۲۳	نسبیت و تحوّل معرفت دینی
۳۲۴	معرفت شناس مبتنی بر نسبیت فهم و انکار ضرورت‌های علمی
۳۳۸	معرفت شناسی مبتنی بر نسبیت فهم و نفی ضرورت‌های دینی
۳۳۹	حکم فقهی احتمال دگرگونی ضرورت‌های دینی
۳۴۱	نسبیت فهم بشری و نفی قداست معارف دینی
۳۴۲	معرفت شناسی و تجرّد معرفت
۳۴۳	تجرّد و ثبات معرفت دینی

۳۴۵ تقدس و حریم معرفت دینی
۳۵۰ تقدس علوم طبیعی و زیستی
۳۵۷ هویت دینی فلسفه اسلامی و تقدس آن
۳۶۲ تقدس مفاهیم دینی در فهم بشری
۳۶۸ شواهد قداست آگاهی دینی و خباثت اندیشه های غیر دینی
۳۷۱ تقدس و نقدپذیری علوم
۳۷۶ احیاء و امامت معرفت دینی

ضمیمه

۳۸۳ تبیین توحش طبیعی و تمدن نظری
۳۸۳ حرکت و هدایت عامه
۳۸۴ هدایت و زیست اجتماعی انسان
۳۸۴ استخدام طبیعی و خدمت عقلی
۳۸۵ حکمت نظری و حکمت عملی
۳۸۹ حاکمیت طبیعت و بسط توحش
۳۹۰ حاکمیت عقل و استقرار تمدن
۳۹۱ توحش طبیعی و تمدن فطری
۳۹۵ شواهد و تأییدات قرآنی
۴۰۵ فهارس

سخن ناشر

شریعت که تنها طریقت حقیقت، یگانه گذر هدایت و یگانه سبیل انسانیت است؛ از معبر سفارت الهی گذر کرده و به دست برگزیدگان پروردگاری برای همه انسانها و در تمامی دوران نهاده شده است: «هدی للناس»^(۱). این خط ممتد سابقه ای به امتداد حیات بشری و لاحقه ای به درازای عمر انسانها داشته و خواهد داشت، «الحجّة قبل الخلق ومع الخلق وبعد الخلق»^(۲). لیکن بديهی است که گرچه وجود شریعت برای آن مقصد اقصی یک ضرورت اجتناب ناپذیر است، اما هرگز شرط کافی نبوده بلکه همواره معرفت و شناخت بدان لازم بوده به گونه ای که بدون آن تحقق هدف فوق ناممکن خواهد بود. گرچه خود معرفت نیز تا به باور و ایمان مبدل نشود و ثمره شیرین اعتقاد بر شاخسار شجره معرفت ننشیند حرکت رو به کمال انسانی عقیم خواهد ماند. «إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خَسْرٍ» إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ^(۳).

امروزه معرفت شناسانی که اندیشه مادیت و انحصار هستی در ماده بر آنها

۱. سوره بقره، آیه ۱۸۵.

۲. بحار، ج ۲۳، ص ۳۸، ح ۶۶.

۳. سوره عصر، آیات ۲-۳.

حاکم است یا کسانی که نه موجود را منحصر در ماده و مادی می دانند و نه شناخت را امر مادی تلقی می نمایند لیکن هم سویی فکری با این جناح فکری دارند چون تنها شیوه شناخت و علم به پدیده ها را تجربه می دانند با اعتراف به عجز و ناتوانی آن می خواهند همین شیوه را نیز برای هر نوع معرفت حتی معرفت به حقایق ماوراء مادی که از جمله آنها [دین] است سرایت بدهند و حقایق علوی دینی را با محک سفلی دنیا ارزیابی کنند و آنگاه آن را به کار گیرند و از این رهگذر تمامی مؤلفه های این شیوه را با خود یدک بکشند که از جمله آن کلیت قبض و بسط در هر نوع معرفت و هر گونه شناختی است.

این کتاب ضمن اینکه راه معرفت صحیح نسبت به شریعت را تصحیح و اثبات می کند تحلیلی است عمیق بر نظریه قبض و بسط در معرفت شریعت و به نقد کشی و آشکار کردن ویرانی بنیان و اساس این تفکر که هم از نظر ماهیت، این اندیشه موهوم و پنداری است و هم از نظر شکل و ساختار به کژراهه می رود.

مجموعه گفتارهایی که حضرت استاد آیه الله جوادی آملی پیرامون این نظریه ایراد فرمودند توسط یکی از فضلا و محققین درس - حجة الاسلام آقای حمید پارسانیا (آئده الله تعالی) - به رشته تنظیم و تدوین درآمده که با ارجاع آن به محضر استاد با نظر دقی و متاملانه، تمامی کتاب مورد ملاحظه مجدد استاد فرزانه قرار گرفته و بر همین اساس به قلم خود مقدمه ای مبسوط بدان افزوده که باعث غنا و تعالی مستوی مطالب کتاب شده است.

لازم به تذکر است که اول بار، نشر محترم رجا به چاپ و نشر آن در سال ۱۳۷۲ اقدام و در چاپ دوم نیز این کتاب را با همان ساختار اولی منتشر ساخت.

اینک که مرکز نشر اسراء عهده دار تنظیم و نشر کلیه آثار حضرت استاد آیه الله جوادی آملی (دام ظلّه) می باشد برای انتشار مجدد آن با نظر به گذر زمان و گذار دوران و همچنین دفع، بلکه رفع برخی از شبهات مطروح یا قابل طرح و نیز روشن

و هویدا ساختن برخی از مطالب کتاب که تعارضاتی به نظرات، کتب و مقالات نوشته شده در زمینه قبض و بسط [که عمدتاً ناظر به کتاب قبض و بسط تئوریک شریعت می باشد] دارد، از فاضل گرامی جناب آقای پارسانیا (وَقَّه الله) خواسته شد تا با به نگارش درآوردن مطالعه بر این کتاب ضمن تحقق اهداف فوق، راه وصول به اندیشه و معرفت شریعت را هموارتر سازد لذا آنچه در پی با عنوان (مطلع) می آید نوشتار آقای پارسانیا (دام مجده) بوده که همین جا مرکز نشر اسراء ضمن تقدیر مجدد از آن برادر گرامی و فاضل برای سعادت و توفیق روز افزون ایشان از ولی سبحان آرزوی عنایت و لطف خاص ربوبی را دارد.

مرکز نشر اسراء

